

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 27. 11. 2013
COM(2013) 821 final

2013/0407 (COD)

Návrh

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY

o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní

{SWD(2013) 478 final}

{SWD(2013) 479 final}

{SWD(2013) 500 final}

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. KONTEXT NÁVRHU

1.1. Úvod

1. Cieľom tohto návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady je posilniť určité aspekty práva podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní v celej Európskej únii na prezumpciu neviny dovtedy, kým nie sú uznané vinnými právoplatným rozsudkom, a posilniť právo byť prítomný na konaní pred súdom vo vlastnej veci.
2. So zreteľom na článok 82 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) by vzájomné uznávanie malo byť základom justičnej spolupráce, t. j. justičné rozhodnutia prijaté v jednom členskom štáte by mali byť považované za vzájomne rovnocenné s rozhodnutiami prijatými v iných členských štátoch, a teda vykonateľné kdekoľvek v EÚ. Justičná spolupráca musí byť založená na vzájomnej dôvere medzi rôznymi súdnymi systémami a dojem, že práva podozrivých alebo obvinených osôb nie sú vždy rešpektované, má neúmerne škodlivý dosah na vzájomnú dôveru, a tým aj na justičnú spoluprácu.
3. V tejto súvislosti sa v Štokholmskom programe¹ kladie veľký dôraz na posilnenie práv jednotlivcov v trestnom konaní. Európska rada v jeho bode 2.4 vyzvala Komisiu, aby predložila návrhy na postupné posilnenie práv podozrivých alebo obvinených osôb prostredníctvom stanovenia spoločných minimálnych noriem týkajúcich sa práva na spravodlivé súdne konanie.
4. Boli už prijaté tri opatrenia: smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní², smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní³ a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody⁴. Spolu s touto iniciatívou sa ako balík predkladajú opatrenia týkajúce sa ochrany zraniteľných osôb podozrivých alebo obvinených v trestnom konaní a smernica o predbežnej právnej pomoci podozrivým alebo obvineným osobám pozbaveným osobnej slobody a o právnej pomoci v konaniach o európskom zatykači.
5. Komisia okrem toho 14. júna 2011 uverejnila zelenú knihu o uplatňovaní trestnoprávných predpisov EÚ v oblasti pozbavenia osobnej slobody, aby zvažila spôsoby posilnenia vzájomnej dôvery a uplatňovanie zásady vzájomného uznávania v uvedenej oblasti na základe a v rámci právomocí EÚ.
6. Účelom všetkých týchto opatrení v rámci agendy Komisie v oblasti procesných práv je zabezpečiť v Európskej únii právo na spravodlivé súdne konanie. Zásada prezumpcie neviny spolu s právami, ktoré s ňou súvisia, prispieva k zabezpečeniu práva na spravodlivé súdne konanie. Rôzne práva podozrivých a obvinených osôb v

¹ Ú. v. EÚ C 115, 4.5.2010, s. 1.

² Ú. v. EÚ L 280, 26.10.2010, s. 1.

³ Ú. v. EÚ L 142, 1.6.2012, s. 1.

⁴ Ú. v. EÚ L 294, 6.11.2013, s. 1.

trestnom konaní, ktoré boli v posledných rokoch zavedené prostredníctvom uvedených smerníc EÚ, napr. právo na tlmočenie a preklad, právo na informácie a právo na prístup k obhajcovi, samy osebe nepredstavujú ciele. Sú súčasťou širšieho cieľa a predstavujú skôr nástroje na praktické uplatňovanie práva na spravodlivé súdne konanie. Prezumpcia nevinny a s ňou súvisiace práva k tomuto cieľu prispievajú. V prípade pretrvávajúceho porušovania zásady prezumpcie nevinny v členských štátoch nebude možné v plnej miere dosiahnuť ciele agendy v oblasti procesných práv.

7. Z tohto dôvodu Európska rada v Štokholmskom programe Komisiu výslovne vyzvala, aby sa zaoberala otázkou prezumpcie nevinny.
8. Komisia túto otázku dôkladne preskúmala v posúdení vplyvu a dospela k záveru, že na posilnenie tohto základného práva je potrebné opatrenie týkajúce sa určitých aspektov prezumpcie nevinny. Na dosiahnutie zastrešujúcich cieľov doteraz prijatých opatrení v oblasti procesných práv v trestnom konaní (vrátane kľúčového nástroja, ktorým je smernica o práve na prístup k obhajcovi) je ešte potrebné zaručiť určitú minimálnu úroveň ochrany zásady prezumpcie nevinny vo všetkých členských štátoch EÚ.
9. Tento návrh sa zakladá na článku 82 ods. 2 ZFEÚ. V uvedenom článku sa stanovuje, že „Európsky parlament a Rada môžu v súlade s riadnym legislatívnym postupom prostredníctvom smerníc ustanoviť minimálne pravidlá s cieľom uľahčiť v potrebnom rozsahu vzájomné uznávanie rozsudkov a iných justičných rozhodnutí, ako aj policajnú a justičnú spoluprácu v trestných veciach, ktoré majú cezhraničný rozmer. Tieto minimálne pravidlá zohľadňujú rozdiely medzi právnymi tradíciami a systémami členských štátov.

Týkajú sa:

a) vzájomnej prípustnosti dôkazov medzi členskými štátmi;

b) práv jednotlivcov v trestnom konaní;

c) práv obetí trestných činov;

d)[...].“

10. Predkladaný návrh prispeje takisto k posilneniu právnych záruk na ochranu jednotlivcov, ktorých sa týkajú konania vedené Európskou prokuratúrou. V nedávno predloženom návrhu nariadenia Rady⁵ sa objasňuje, že podozrivá osoba má všetky práva zaručené právnymi predpismi EÚ, ako aj ďalšie práva priamo vyplývajúce z Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“), ktoré sa majú uplatňovať v súlade s uplatniteľným vnútroštátnym právom, pričom sa v návrhu výslovne odkazuje na právo na prezumpciu nevinny. Tým, že sa prostredníctvom predkladaného návrhu zavedú posilnené normy prezumpcie nevinny, posilnia sa aj procesné záruky uplatňované v konaniach Európskej prokuratúry.
11. V článku 6 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „ZEÚ“) sa stanovuje, že základné práva tak, ako sú zaručené Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv (ďalej len „EDLP“) a ako vyplývajú z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, predstavujú všeobecné zásady práva EÚ. V článku 6 ods. 1 ZEÚ sa stanovuje, že Európska únia uznáva práva, slobody a zásady uvedené v charte, ktorá má rovnakú právnu silu ako ZFEÚ a ZEÚ. Charta je určená pre inštitúcie EÚ a členské

⁵ Návrh nariadenia Rady o zriadení Európskej prokuratúry, COM(2013) 534 final, 17.7.2013.

štáty vtedy, ak vykonávajú právo EÚ, napr. v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach v Európskej únii.

12. V článku 47 charty sa stanovuje právo na spravodlivý proces. Článkom 48 charty sa zaručuje právo na prezumpciu nevinu a má rovnaký zmysel a rozsah pôsobnosti ako právo zaručené v článku 6 ods. 2 EDLP⁶. V článku 6 ods. 2 EDLP sa stanovuje, že každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom. V článku 11 ods. 1 Všeobecnej deklarácie ľudských práv sa táto zásada zaručuje rovnakou formuláciou. Článok 14 ods. 2 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „MPOPP“)⁷ obsahuje veľmi podobné ustanovenie.
13. Európsky súd pre ľudské práva objasnil rozsah pôsobnosti článku 6 EDLP. Súd opakovane rozhodol, že článok 6 EDLP sa uplatňuje aj v predsúdnej fáze trestného konania⁸ a že podozrivé alebo obvinené osoby majú práva podľa tohto článku už od prvých štádií policajného výsluchu⁹. Súd takisto rozhodol, že tieto záruky sa musia vzťahovať aj na svedkov, ak sú v skutočnosti podozriví zo spáchania trestného činu, pretože procesné postavenie osoby nie je relevantné¹⁰.
14. Zásada prezumpcie nevinu sa v priebehu rokov vyvíjala. Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že článok 6 ods. 2 EDLP zahŕňa tri kľúčové požiadavky¹¹: právo nebyť verejne označovaný orgánmi verejnej moci za vinného pred vynesením právoplatného rozsudku¹², skutočnosť, že dôkazné bremeno leží na prokuratúre a akékoľvek odôvodnené pochybnosti o vine sa musia vykladať v prospech obvineného, a právo obvineného vedieť z čoho je obvinený. Európsky súd pre ľudské práva takisto uznáva existenciu jasného spojenia medzi prezumpciou nevinu a ďalšími právami na spravodlivé súdne konanie, a to: právom nevypovedať vo vlastný neprospech, právom nespolupracovať a právom odoprieť výpoveď¹³ a právom na osobnú slobodu (nebyť vzatý do vyšetrovacej väzby)¹⁴, v tom zmysle, že ak dôjde k porušeniu týchto práv, je nevyhnutne ohrozená aj prezumpcia nevinu.
15. Právo byť prítomný na konaní pred súdom je základným právom na obhajobu. Právo obvinenej osoby osobne sa zúčastniť na konaní pred súdom je súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie stanoveného v článku 6 EDLP, ako ho vykladá Európsky súd pre ľudské práva¹⁵. Posilnenie tohto práva teda prispeje k posilneniu práva na spravodlivé súdne konanie.
16. Na právo byť informovaný o obvinení sa vzťahuje smernica 2012/13/EÚ o práve na informácie v trestnom konaní, preto nie je pokryté touto smernicou. Pozbavenie

⁶ Ú. v. EÚ C 303, 14.12.2007, s. 30. Vysvetlivky k Charte základných práv.

⁷ 999 U.N.T.S. 171. MPOPP je medzinárodný dohovor o občianskych a politických právach, ktorý bol otvorený na podpis na základe rezolúcie Valného zhromaždenia OSN zo 16. decembra 1996. Tento dohovor ratifikovali všetky členské štáty EÚ a preto je pre ne podľa medzinárodného práva záväzný.

⁸ *Salduz/Turecko* (rozsudok z 27. novembra 2008, sťažnosť č. 36391/02, bod 50).

⁹ *Tamtiež*, bod 52.

¹⁰ *Brusco/Francúzsko* (rozsudok zo 14. októbra 2010, sťažnosť č. 1466/07, bod 47).

¹¹ *Barberà, Messegué a Jabardo/Španielsko* (rozsudok zo 6. decembra 1988, sťažnosti č.10588/83, 10589/83 a 10590/83). Pozri tiež *Alenet de Ribemont/Francúzsko* (rozsudok z 10. februára 1995, sťažnosť č. 15175/89).

¹² *Minelli/Švajčiarsko* (rozsudok z 25. marca 1983, sťažnosť č. 8660/79).

¹³ *Funke/Francúzsko* (rozsudok z 25. februára 1993, sťažnosť č. 10828/84), *Murray/Spojené kráľovstvo* (rozsudok z 8. februára 1996, sťažnosť č. 18731), *Saunders/Spojené kráľovstvo* (rozsudok zo 17. decembra 1996, sťažnosť č. 19187/91).

¹⁴ S výnimkou prípadu, keď je odchýlenie od zásady práva na osobnú slobodu odôvodnené verejným záujmom – *pozri Kudla/Polsko* (rozsudok z 26. októbra 2010, sťažnosť č. 30210/96).

¹⁵ *Colozza/Taliansko* (rozsudok z 12 februára 1985, sťažnosť č. 9024/80).

osobnej slobody v predsúdnom konaní je predmetom samostatných iniciatív¹⁶, a preto sa v tejto smernici nerieši. Tento návrh sa zaoberá všetkými ostatnými uvedenými aspektmi zásady prezumpcie nevinny alebo s ňou súvisiacimi aspektmi.

17. V tejto smernici sa v súlade so Štokholmským programom a judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva stanovujú minimálne požiadavky na úrovni EÚ, ktoré upravujú určité aspekty práva podozrivých alebo obvinených osôb na prezumpciu nevinny. Podporuje sa tak uplatňovanie charty a najmä jej článkov 6, 47 a 48, vychádzajúc z článku 6 EDLP tak, ako ho vykladá Európsky súd pre ľudské práva.

1.2. VÝSLEDKY KONZULTÁCIÍ SO ZAJINTERESOVANÝMI STRANAMI A POSÚDENIA VPLYVU

18. Uskutočnilo sa viacero konzultácií so zainteresovanými stranami.
19. Komisia v roku 2006 uverejnila zelenú knihu¹⁷ o prezumpcii nevinny. V tom čase odpovedalo na konzultáciu 11 členských štátov a nezávislí experti a odborníci z praxe využili túto príležitosť na to, aby upozornili na narušanie zásady prezumpcie nevinny a zdôraznili, že vo vnútroštátnych systémoch sa zdá byť čoraz viac tolerovaná zásada „prezumpcie viny“, najmä pokiaľ ide o vyšetrovania cudzincov alebo nerezidentov.
20. Komisia bola takisto v kontakte s hlavnými zainteresovanými stranami a čerpala aj z konzultácií týkajúcich sa ďalších iniciatív, ktoré tento balík zahŕňa.
21. Na zasadnutí expertnej skupiny pre politiku EÚ v oblasti trestného práva, ktoré sa uskutočnilo 23. januára 2013, Komisia zhromaždila názory akademickej obce, právnikov, sudcov, obhajcov a prokurátorov na túto tému.
22. Dňa 19. februára 2013 sa okrem toho konalo stretnutie so zástupcami ministerstiev spravodlivosti členských štátov a Chorvátska, ktoré bolo venované výlučne otázke prezumpcie nevinny.
23. V rámci štúdie vypracovanej pri príprave posúdenia vplyvu sprevádzajúceho tento návrh bol okrem toho 27. februára 2013 uskutočnený on-line prieskum na webových lokalitách GR pre spravodlivosť a Európskej justičnej siete. O tomto prieskume boli e-mailom informované všetky hlavné zainteresované strany a doručených bolo viac ako 100 odpovedí. Prieskum bol zameraný nielen na právny stav ochrany práva na prezumpciu nevinny v členských štátoch, ale najmä na jeho fungovanie v praxi. Zistenia vyplývajúce z tohto prieskumu sú zhrnuté v prílohe III k posúdeniu vplyvu, ktoré je sprievodným dokumentom k tomuto návrhu. Posúdenie vplyvu je k dispozícii na [<http://ec.europa.eu/governance>]. Z posúdenia vyplynulo, že úroveň záruk v právnych predpisoch členských štátov je vo všeobecnosti prijateľná a nezdá sa, že by sa v tejto oblasti vyskytovali nejaké systémové problémy. Stále však existujú body, v prípade ktorých by bolo potrebné právne záruky zdokonaľiť. Okrem toho v celej EÚ ešte stále príliš často dochádza k porušovaniu zásady prezumpcie nevinny.

¹⁶ KOM(2011) 327 v konečnom znení, 14.6.2011. Zelená kniha bola zameraná na témy pozbavenia osobnej slobody v predsúdnom konaní a vzájomného uznávania rozhodnutí o pozbavení alebo nepozbavení osobnej slobody. Komisia dostala 81 odpovedí od členských štátov, občianskej spoločnosti a mimovládnych organizácií. Zhrnutie odpovedí bolo uverejnené na webovej lokalite Komisie. http://ec.europa.eu/justice/newsroom/criminal/opinion/110614_en.htm. Pozri aj rámcové rozhodnutie Rady 2009/829/SVV z 23. októbra 2009 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na rozhodnutia o opatreniach dohľadu ako alternatíve väzby (Ú. v. EÚ L 294, 11.11.2009, s. 20).

¹⁷ KOM(2006) 174 v konečnom znení, 26.4.2006.

2. PRÁVNE PRVKY NÁVRHU

2.1. OSOBITNÉ USTANOVENIA

Článok 1 – Predmet úpravy

24. Cieľom tejto smernice je stanoviť minimálne pravidlá týkajúce sa určitých aspektov práva podozrivých alebo obvinených na prezumpciu neviny, kým sa vina nepreukáže právoplatným rozsudkom. Smernica sa vzťahuje na tieto práva: právo nebyť verejne označovaný orgánmi verejnej moci za vinného pred vynesением právoplatného rozsudku, skutočnosť, že dôkazné bremeno leží na prokurátorovi a že akékoľvek odôvodnené pochybnosti o vine sa musia vykladať v prospech obvineného, právo nevypovedať vo vlastný neprospech, právo nespolupracovať a právo odoprieť výpoveď. Táto smernica sa takisto zaoberá právom byť prítomný na konaní pred súdom vo vlastnej veci.

Článok 2 – Rozsah pôsobnosti

25. Smernica sa uplatňuje na podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní od začiatku trestného konania, dokonca už predtým, než je podozrivá osoba informovaná príslušnými orgánmi o skutočnosti, že je podozrivá alebo obvinená zo spáchania trestného činu. Uplatňuje sa až do skončenia takéhoto konania, t. j. do nadobudnutia právoplatnosti rozsudku.
26. Právo na prezumpciu neviny zahŕňa rôzne potreby a stupne ochrany fyzických a právnických osôb tak, ako to vyplýva z judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa práva nevypovedať vo vlastný neprospech¹⁸. V predkladanej smernici sa tieto rozdiely zohľadňujú, a uplatňuje sa preto iba na fyzické osoby.
27. Ochrana práva právnických osôb na prezumpciu neviny je však zabezpečená existujúcimi právnymi zárukami vo vnútroštátnych právnych predpisoch a v právnych predpisoch Únie, ako ich vykladajú vnútroštátne sudy a Súdny dvor, a v EDLP, ako ho vykladá Európsky súd pre ľudské práva.
28. Postupný prístup intervencií právom Únie, najmä v oblasti práv jednotlivcov v trestnom konaní, je preto zachovaný a rešpektovaný. Budúce iniciatívy v tejto oblasti sa zväžia v závislosti od vývoja vnútroštátnych právnych predpisov a judikatúry.

Článok 3 – Prezumpcia neviny

29. Toto ustanovenie stanovuje právo na prezumpciu neviny.

Článok 4 – Verejné vyhlásenia o vine pred odsúdením

30. Jedným zo základných aspektov zásady prezumpcie neviny, ktoré zaviedol Európsky súd pre ľudské práva, je skutočnosť, že súd alebo orgán verejnej moci nemôže verejne označovať podozrivé alebo obvinené osoby za vinné zo spáchania trestného činu, kým neprebehlo súdne konanie a neboli uznané vinnými právoplatným rozsudkom¹⁹. Táto zásada by sa navyše podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva mala vzťahovať na všetky orgány verejnej moci²⁰. Obe situácie by mohli podnecovať názor verejnosti, že určitá osoba je vinná a ovplyvniť posúdenie skutkov justičným orgánom.

¹⁸ Pozri okrem iného vec C-301/04 P *Komisija/SGL Carbon*, Zb. 2006, s. I-5915; vec T-112/98 *Mannesmannröhren-Werke/Komisija*, Zb. 2001, s. II-732.

¹⁹ Pozri *Minelli/Švajčiarsko*.

²⁰ Pozri *Allenet de Ribemont/Francúzsko*.

31. Touto zásadou by nemala byť dotknutá možnosť uverejniť v súlade s vnútroštátnym právom rozhodnutie, ktorým sa v nadväznosti na správne konanie ukladá sankcia.

Článok 5 – Dôkazné bremeno a požadovaná úroveň preukázania skutkového stavu dôkazmi

32. Prezumpcia neviný vychádza z predpokladu, že dôkazné bremeno leží na prokuratúre a že akékoľvek pochybnosti o vine by sa mali vykladať v prospech podozrivej alebo obvinenej osoby (*in dubio pro reo*). To predpokladá, že súdny rozsudok musí byť založený na dôkazoch, ktoré boli súdu predložené, a nie iba na podozreniach alebo domnienkach. Nie je tým dotknutá nezávislosť súdnictva pri posudzovaní viny podozrivej alebo obvinenej osoby. Európsky súd pre ľudské práva okrem toho pripustil, že v určitých špecifických a obmedzených prípadoch je možné preniesť dôkazné bremeno na obhajobu. Tento článok zohľadňuje zásadu Európskeho súdu pre ľudské práva²¹, za ktorú sa pokladá správna rovnováha medzi verejným záujmom (potrebami trestného stíhania) a právom na obhajobu. Touto smernicou nie sú dotknuté možnosti obhajoby predkladať dôkazy v súlade s uplatniteľnými vnútroštátnymi pravidlami.

Článok 6 a článok 7 – Právo nevypovedať vo vlastný neprospech a nespolupracovať, právo odoprieť výpoveď

33. V týchto dvoch článkoch sa stanovuje právo nevypovedať vo vlastný neprospech a nespolupracovať a právo odoprieť výpoveď. Právo nebyť nútený k výpovedi vo vlastný neprospech či k priznaniu svojej viny, právo nespolupracovať a právo odoprieť výpoveď sú všeobecne uznané medzinárodné normy, ktoré sú kľúčové pre koncepciu práva na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 EDLP²². Ich základom je okrem iného ochrana obvinených proti neprimeranému nátlaku zo strany orgánov, čím prispievajú k predchádzaniu justičným omylom a k napĺňaniu cieľov článku 6 EDLP. „Stupeň donútenia“ použitého voči podozrivej alebo obvinenej osobe s cieľom prinútiť ju poskytnúť informácie súvisiace s obvinením, ktoré proti nej bolo vznesené, nesmie narušiť, a to ani z dôvodu bezpečnosti a verejného poriadku, samotnú podstatu jej práva nevypovedať vo vlastný neprospech a práva odoprieť výpoveď²³. Článok 3 EDLP o zákaze mučenia, ako ho vykladá Európsky súd pre ľudské práva, sa musí v každom prípade rešpektovať.
34. Právo nevypovedať vo vlastný neprospech sa týka predovšetkým rešpektovania vôle podozrivých alebo obvinených osôb nevypovedať a predpokladá najmä, že prokurátor v trestnej veci sa usiluje o preukázanie viny podozrivých alebo obvinených bez uchýľovania sa k dôkazom získaným prostredníctvom metód donútenia alebo nátlaku proti vôli podozrivých alebo obvinených. Rozsah pôsobnosti tohto práva sa navyše neobmedzuje len na prípady, kedy bol obvinený vystavený nezákonnému nátlaku alebo kedy bola vôľa obvineného nejakým spôsobom priamo zmanipulovaná²⁴. V tomto zmysle je podľa Európskeho súdu pre ľudské práva toto právo úzko spojené s prezumpciou neviný obsiahnutou v článku 6 ods. 2 EDLP.

²¹ Pozri okrem iného rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach *Salabiaku/Francúzsko* (rozsudok zo 7. októbra 1988, sťažnosť č. 10519/83), *Barberà, Messegué a Jabardo/Španielsko, Telfner/Rakúsko* (rozsudok z 20. marca 2001, sťažnosť č. 33501/96).

²² Pozri okrem iného rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach *Funke/Francúzsko, Murray/Spojené kráľovstvo, Saunders/Spojené kráľovstvo, Heaney a McGuinness/Írsko* (rozsudok z 21. decembra 2000, sťažnosť č. 34720/97), *Jalloh/Nemecko* (rozsudok z 11. júla 2006, sťažnosť č. 54810/00).

²³ Pozri *Heaney a McGuinness/Írsko*, body 55 a 58.

²⁴ Pozri *Allan/Spojené kráľovstvo* (rozsudok z 5. novembra 1992, sťažnosť č. 48539/99, bod 50).

35. Podozrivé alebo obvinené osoby by mali byť bezodkladne informované o tom, že majú právo odoprieť výpoveď, ako sa stanovuje v smernici 2012/13/EÚ. Takéto informácie by mali odkazovať na obsah práva odoprieť výpoveď a na to, aké dôsledky má zrieknutie sa tohto práva alebo jeho uplatnenie.
36. Zo skutočnosti, že podozrivá alebo obvinená osoba tieto práva využije, by sa nemali vyvodzovať žiadne závery. V opačnom prípade, teda ak by sa podozrivé alebo obvinené osoby museli obávať, že ich nespolupráca alebo odoprenie výpovede budú v neskoršom štádiu trestného konania použité proti nim, by išlo len o iluzórne právo. Je to jediný spôsob, ako podozrivým alebo obvineným osobám zabezpečiť účinný výkon týchto práv bez toho, aby sa museli obávať, že ich uplatnenie bude neskôr použité proti nim. V smernici sa preto stanovuje aj osobitná a okamžitá právna ochrana spočívajúca v tom, že je neprípustné použiť akékoľvek dôkazy získané v rozpore s týmito právami, okrem výnimočných prípadov, v ktorých použitie takýchto dôkazov neohrozí spravodlivosť konania ako celku²⁵.
37. Skutočnosť, že z výkonu týchto práv by sa nemali vyvodzovať žiadne negatívne závery a že výkon týchto práv by sa nemal použiť proti podozrivým alebo obvineným osobám v neskoršom štádiu trestného konania, by členským štátom nemala brániť v tom, aby pri rozhodovaní o uložení konkrétnej sankcie zohľadňovali ochotu spolupracovať.

Článok 8 a článok 9 – Právo byť prítomný na konaní pred súdom vo vlastnej veci

38. Ak osoba nie je prítomná na konaní pred súdom, môže byť ohrozené jej právo na obhajobu. Obžalovaný v takom prípade nemôže predložiť svoju verziu skutkových okolností ani príslušné dôkazy. Môže preto byť uznaný vinným bez toho, aby mal príležitosť vyvrátiť dôvody svojho odsúdenia.
39. Právo byť prítomný na konaní pred súdom alebo mať možnosť vzdať sa tohto práva po poučení o ňom je nevyhnutné pre výkon práva na obhajobu.
40. V článku 8 sa stanovuje, že členské štáty musia zabezpečiť, aby sa právo byť prítomný na konaní pred súdom uplatňovalo na akékoľvek konanie pred súdom zamerané na otázku posúdenia viny obvinenej osoby (t. j. v prípade rozhodnutí o odsúdení aj o zbavení obvinenia). Prítomnosť podozrivých alebo obvinených je v tomto okamihu trestného konania obzvlášť dôležitá vzhľadom na dôsledky, ktoré z neho môžu vyplynúť.
41. V článku 8 sa stanovuje právo obvineného byť prítomný na konaní pred súdom, ktoré bolo zavedené Európskym súdom pre ľudské práva, a v súlade s chartou, EDĽP a právom EÚ sa v ňom stanovujú aj obmedzené výnimky z tohto práva²⁶. Za predpokladu dodržania podmienok stanovených v článku 8 nič nebráni členským štátom v tom, aby v prípade najbežnejších menej závažných deliktov použili „skrátene konania“. V článku 9 sa stanovuje, že opravným prostriedkom (ako vyplýva z rozhodovacej praxe Európskeho súdu pre ľudské práva) v prípadoch, keď nebolo dodržané právo byť prítomný na konaní pred súdom, je povinnosť umožniť obnovu konania²⁷.

Článok 10 – Opravné prostriedky

²⁵ Pozri *Allan/Spojené kráľovstvo*, bod 42.

²⁶ Pozri rámcové rozhodnutie Rady 2009/299/SVV z 26. februára 2009 (Ú. v. EÚ L 81, 27.3.2009, s. 24).

²⁷ *Colozza/Taliansko*.

42. Podľa ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva najvhodnejšou formou nápravy pri porušení práva na spravodlivé súdne konanie je v čo najväčšej miere zabezpečiť také postavenie podozrivej alebo obvinenej osoby, aké by mala, keby jej práva neboli bývali porušené²⁸.

Článok 11 – Zhromažďovanie údajov

43. Na monitorovanie a hodnotenie účinnosti tejto smernice je potrebné, aby členské štáty zhromažďovali údaje o výkone práv stanovených v tejto smernici. Relevantné údaje zahŕňajú údaje zaznamenávané justičnými orgánmi a orgánmi presadzovania práva v súvislosti s konkrétnym uplatnením opravných prostriedkov v každom prípade, v ktorom došlo k porušeniu zásady prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom.

Článok 12 – Doložka zákazu zníženia úrovne ochrany

44. Účelom tohto článku je zabezpečiť, aby prijatie spoločných minimálnych noriem v súlade s touto smernicou nemalo v niektorých členských štátoch za následok zníženie noriem, a aby sa zachovali normy stanovené v charte a v EDĽP. Keďže táto smernica ustanovuje minimálne pravidlá, v súlade s článkom 82 ZFEÚ členské štáty môžu stanoviť prísnejšie normy, než aké boli dohodnuté v tejto smernici.

Článok 13 – Transpozícia

45. V tomto článku sa od členských štátov vyžaduje, aby smernicu vykonali do xx. xx. 201x, a aby v rovnakej lehote odovzdali Komisii znenie ustanovení, ktorými sa zabezpečuje transpozícia do vnútroštátnych právnych predpisov. Vzhľadom na to, že transpozičné opatrenia, ktoré sa majú vykonať, nie sú komplikované, Komisia nepožaduje vysvetľujúce dokumenty na plnenie svojej úlohy dohliadať na transpozíciu smernice. Jednotlivé transpozičné opatrenia, ktoré sa majú oznámiť, by mali byť dostatočne zrozumiteľné.

Článok 14 – Nadobudnutie účinnosti

46. V tomto článku sa ustanovuje, že smernica nadobudne účinnosť dvadsiatym dňom po jej uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

2.2. ZÁSADA SUBSIDIARITY

47. Medzi platnými právnymi predpismi členských štátov existujú značné rozdiely, pokiaľ ide o právo na prezumpciu neviny a všetky jeho aspekty. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že opakovane dochádza k porušovaniu prezumpcie neviny a s ňou súvisiaceho práva na spravodlivé súdne konanie. To vedie k nedostatku vzájomnej dôvery medzi justičnými orgánmi rôznych členských štátov EÚ, v dôsledku čoho sa justičné orgány zdráhajú vzájomne spolupracovať. Z posúdenia vplyvu pripojenému k tomuto návrhu vyplýva, že ani samotný Európsky súd pre ľudské práva nezabezpečuje úplnú ochranu prezumpcie neviny: niektoré aspekty prezumpcie neviny Európsky súd pre ľudské práva v poslednom období nezohľadňoval, resp. ich neposudzoval dostatočne dôkladne, a právna ochrana poskytovaná týmto súdom je intervenciou *ex post* až po vyčerpaní všetkých vnútroštátnych opravných prostriedkov. Prostredníctvom predkladanej smernice sa dopĺňajú právne záruky, ktoré poskytuje Európsky súd pre ľudské práva, a

²⁸ Pozri *Teteriny/Rusko* (rozsudok z 30. júna 2005, sťažnosť č. 11931/03, bod 56), *Jeličić/Bosna a Hercegovina* (rozsudok z 31. októbra 2006, sťažnosť č. 41183/02, bod 53) a *Mehmet a Suna Yiğit/Turecko* (rozsudok z 17. júla 2007, sťažnosť č. 52658/99, bod 47), *Salduz/Turecko*, bod 72.

zabezpečuje sa ochrana prezumpcie nevinoty od okamihu začatia trestného konania vrátane možnosti uplatniť opravný prostriedok na úrovni EÚ.

48. Vzhľadom na to, že cieľom tohto návrhu je podpora vzájomnej dôvery, nie je možné ho uspokojuivo dosiahnuť na úrovni samotných členských štátov. Je preto potrebné prijať opatrenie na úrovni Európskej únie, ktoré umožní stanoviť ucelené spoločné minimálne normy, ktoré sa budú uplatňovať v celej Európskej únii. To bolo potvrdené aj v Štokholmskom programe, v ktorom Európska rada vyzvala Komisiu, aby sa zaoberala otázkou prezumpcie nevinoty. Predkladaný návrh zblíži procesné pravidlá členských štátov týkajúce sa určitých aspektov práva na prezumpciu nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom vo vlastnej veci v trestnom konaní, pričom jeho cieľom je prehĺbenie vzájomnej dôvery. Návrh je preto v súlade so zásadou subsidiarity.

2.3. ZÁSADA PROPORCIONALITY

49. Návrh je v súlade so zásadou proporcionality, pretože neprekračuje minimum nevyhnutné na dosiahnutie uvedeného cieľa na európskej úrovni, ani rámec nevyhnutný na tento účel. Návrh sa zaoberá iba určitými aspektmi prezumpcie nevinoty, ktoré sú bezprostrednejšie spojené s fungovaním nástrojov vzájomného uznávania a s policajnou a justičnou spoluprácou v trestných veciach. Okrem toho sa obmedzuje iba na fyzické osoby. To je v súlade s postupným prístupom intervencií EÚ v oblasti procesných práv v trestných veciach a s potrebou primeraných opatrení.

3. VPLYV NA ROZPOČET

50. Tento návrh nemá žiadny vplyv na rozpočet EÚ.

Návrh

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY**o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní**

EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 82 ods. 2 písm. b),

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

po postúpení návrhu legislatívneho aktu národným parlamentom,

so zreteľom na stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru²⁹,

so zreteľom na stanovisko Výboru regiónov³⁰,

konajúc v súlade s riadnym legislatívnym postupom,

keďže:

- (1) Cieľom tejto smernice je posilniť právo na spravodlivé súdne konanie v trestnom konaní, a to stanovením minimálnych pravidiel týkajúcich sa určitých aspektov prezumpcie nevinny a práva byť prítomný na konaní pred súdom vo vlastnej veci.
- (2) Zavedením minimálnych pravidiel ochrany procesných práv podozrivých a obvinených osôb by táto smernica mala posilniť dôveru členských štátov v systémy trestného súdnictva iných členských štátov, čím môže prispieť k uľahčeniu vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach. Tieto spoločné minimálne pravidlá by mali tiež odstrániť prekážky voľného pohybu občanov na celom území členských štátov.
- (3) V Štokholmskom programe³¹ sa kladie veľký dôraz na posilnenie práv jednotlivcov v trestnom konaní. Európska rada v jeho bode 2.4 vyzvala Komisiu, aby predložila návrhy na postupné posilnenie práv podozrivých alebo obvinených osôb. Agenda EÚ v oblasti procesných práv je navrhnutá tak, aby fungovala ako celok. Jej prínosy sa preto prejavujú v plnej miere až po zavedení všetkých jej častí.
- (4) Európska rada v Štokholmskom programe vyzvala Komisiu, aby preskúmala ďalšie prvky týkajúce sa minimálnych procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb a posúdila, či je v záujme lepšej spolupráce v tejto oblasti potrebné zaoberať sa ďalšími otázkami, ako je napríklad prezumpcia nevinny.
- (5) Boli už prijaté tri opatrenia: smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ³², smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ³³ a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ³⁴.

²⁹ Ú. v. EÚ C , , s. .

³⁰ Ú. v. EÚ C , , s. .

³¹ Ú. v. EÚ C 115, 4.5.2010, s. 1.

³² Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 280, 26.10.2010, s. 1).

- (6) Táto smernica by sa mala uplatňovať iba na trestné konania. Nevzťahuje sa na správne konania vedúce k uloženiu sankcií, ako sú konania vo veciach týkajúcich sa hospodárskej súťaže alebo obchodu, konania v daňových veciach alebo vo veciach finančných služieb a iné vyšetrovania vedené správnymi orgánmi v súvislosti s týmito konaniami, ani na občianske konania.
- (7) Táto smernica by mala uľahčiť praktický výkon práva na prezumpciu neviny a všetkých jeho aspektov, ako aj práva byť prítomný na konaní pred súdom vo vlastnej veci, s cieľom zabezpečiť právo na spravodlivé súdne konanie.
- (8) Táto smernica by sa mala uplatňovať na fyzické osoby, ktoré sú podozrivé alebo obvinené zo spáchania trestného činu. Mala by sa uplatňovať vo všetkých štádiách konania, dokonca už predtým, než sa osoba od príslušných orgánov členského štátu prostredníctvom úradného oznámenia alebo iným spôsobom dozvie, že je podozrivá alebo obvinená zo spáchania trestného činu, až do ukončenia takéhoto konania.
- (9) V tejto smernici sa uznáva, že potreby a úrovne ochrany určitých aspektov práva na prezumpciu neviny sa v prípade fyzických a právnických osôb odlišujú. Pokiaľ ide o fyzické osoby, takúto ochranu dokladá rozsiahla judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva. Súdny dvor Európskej únie však uznal, že práva vyplývajúce z prezumpcie neviny neprináležia právnickým osobám rovnakým spôsobom ako fyzickým osobám.
- (10) V súčasnom stave vývoja vnútroštátnych právnych predpisov a judikatúry na vnútroštátnej úrovni a na úrovni Súdneho dvora je predčasné prijímať na úrovni Únie právne predpisy o práve na prezumpciu neviny týkajúce sa právnických osôb.
- (11) Ochrana práva právnických osôb na prezumpciu neviny by sa mala zabezpečiť prostredníctvom existujúcich právnych záruk a judikatúry, pričom ich budúci vývoj by mal byť určujúcim hľadiskom pre posúdenie, či je potrebné prijať opatrenia na úrovni Únie.
- (12) „Orgány presadzovania práva alebo justičné orgány“ sú na účely tejto smernice orgány verejnej moci, ktoré v súlade s vnútroštátnym právom vykonávajú právomoci súvisiace s trestným konaním.
- (13) Prezumpcia neviny je porušená, ak sa podozrivá alebo obvinená osoba v súdnom rozhodnutí alebo verejnom vyhlásení justičného orgánu alebo iného orgánu verejnej moci označuje za vinnú pred preukázaním jej viny v súlade so zákonom.
- (14) Dôkazné bremeno leží na prokuratúre a akákoľvek pochybnosť by sa mala vykladať v prospech obvineného. Prezumpcia neviny sa preto poruší, ak sa dôkazné bremeno prenesie z prokuratúry na obhajobu, bez toho, aby tým boli dotknuté prípadné úradné vyšetrovacie právomoci súdu a nezávislosť súdnej moci pri posudzovaní viny podozrivej alebo obvinenej osoby.
- (15) V niektorých prípadoch by však prenesenie dôkazného bremena na obhajobu nemalo byť nezlučiteľné s prezumpciou neviny, ak sú dodržané určité právne záruky: malo by sa zabezpečiť, aby skutkové alebo právne domnienky boli primerane obmedzené s prihliadnutím na závažnosť veci a aby boli vyvrátiteľné, napríklad prostredníctvom

³³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 142, 1.6.2012, s. 1).

³⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody (Ú. v. EÚ L 294, 6.11.2013, s. 1).

predloženia nových dôkazov o poľahčujúcich okolnostiach alebo o prípade vyššej moci.

- (16) Právo nevypovedať vo vlastný neprospech a nespolupracovať je dôležitým aspektom prezumpcie nevinny. Keď sa od podozrivých alebo obvinených osôb žiada, aby vypovedali alebo odpovedali na otázky, nemali by byť nútené predložiť dôkazy alebo dokumenty alebo poskytnúť informácie svedčiacie v ich neprospech.
- (17) Akékoľvek donútenie použité s cieľom prinútiť podozrivú alebo obvinenú osobu k poskytnutiu informácií by malo byť obmedzené. Pri určovaní, či sa donucovaním neporušili tieto práva, by sa so zreteľom na všetky okolnosti veci mali zohľadniť: charakter a stupeň donútenia použitého na získanie dôkazov, váha verejného záujmu vo vyšetrovaní a možná výška trestu za spáchanie daného trestného činu, existencia relevantných právnych záruk v konaní a spôsob, akým sa takto získaný materiál využil. Stupeň donútenia použitý voči podozrivým alebo obvineným osobám s cieľom prinútiť ich poskytnúť informácie súvisiace s obvinením, ktoré proti nim bolo vznesené, by však ani z dôvodov bezpečnosti alebo verejného poriadku nemalo ohroziť samotnú podstatu ich práva nevypovedať vo vlastný neprospech a práva odoprieť výpoveď.
- (18) Právo nevypovedať vo vlastný neprospech a nespolupracovať by sa nemalo v trestnom konaní uplatňovať na použitie dôkazového materiálu, ktorý je možné získať od podozrivej alebo obvinenej osoby zákonnými prostriedkami, ktorý však existuje nezávisle od vôle podozrivej alebo obvinenej osoby, ako je napríklad materiál získaný na základe príkazu na zabezpečenie dôkazov, materiál, v prípade ktorého existuje povinnosť uchovávanía a predloženia na základe výzvy, dychové skúšky, vzorky krvi a moču, ako aj tkanív na účely testu DNA.
- (19) Právo odoprieť výpoveď je dôležitým aspektom prezumpcie nevinny. Malo by slúžiť ako ochrana pred sebaobvinením.
- (20) Právo nevypovedať vo vlastný neprospech a nespolupracovať a právo odoprieť výpoveď by sa malo vzťahovať na otázky, ktoré materiálne súvisia s trestným činom, zo spáchania ktorého je daná osoba podozrivá alebo obvinená, a nie napríklad na otázky, ktoré sa týkajú totožnosti podozrivej alebo obvinenej osoby.
- (21) Právo na spravodlivé súdne konanie je jednou zo základných zásad demokratickej spoločnosti. Právo obvinených osôb byť prítomné na konaní pred súdom je založené na tomto práve a malo by byť zaručené v celej Únii.
- (22) Právo obvineného byť prítomný na konaní pred súdom však nie je absolútnym právom. Obvinená osoba sa za určitých okolností môže tohto práva vzdať, a to výslovne alebo konkludentne, avšak jednoznačne.
- (23) Za určitých presne vymedzených okolností, ktoré zabezpečujú účinné rešpektovanie práva na spravodlivé súdne konanie, by mala existovať možnosť, aby sa pojednávanie, ktoré vedie k vydaniu rozhodnutia, uskutočnilo v neprítomnosti podozrivej alebo obvinenej osoby.
- (24) Pokiaľ ide o právo byť prítomný na konaní pred súdom vo vlastnej veci, táto smernica by nemala upravovať formy a metódy vrátane procesných požiadaviek, ktoré sa používajú na dosiahnutie vymedzených výsledkov, ktoré sa spravujú vnútroštátnym právom členských štátov.
- (25) Pri zvažovaní, či je spôsob poskytnutia informácie postačujúci na to, aby sa zabezpečila vedomosť dotknutej osoby o konaní pojednávania, by sa prípadne mohla

venovať osobitná pozornosť aj snahe dotknutej osoby získať informáciu, ktorá jej bola určená.

- (26) Zásada účinnosti práva Únie znamená povinnosť členských štátov stanoviť primerané, účinné opravné prostriedky v prípade porušenia práva priznaného jednotlivcom právom Únie. Vďaka účinnému opravnému prostriedku, ktorý by mal byť dostupný v prípade porušenia ktorejkoľvek zo zásad stanovených v tejto smernici, by sa malo dosiahnuť, že sa v čo najväčšej možnej miere obnoví také postavenie podozrivej alebo obvinenej osoby, aké by mala, keby nebolo došlo k porušeniu.
- (27) S cieľom monitorovať a hodnotiť účinnosť tejto smernice by členské štáty mali zhromažďovať údaje o výkone práv uvedených v tejto smernici. Takéto údaje by mali zahŕňať údaje zaznamenávané orgánmi presadzovania práva a justičnými orgánmi, pokiaľ ide o uplatnený opravný prostriedok v prípadoch, v ktorých došlo k porušeniu ktoréhokoľvek aspektu práva na prezumpciu neviny, na ktoré sa táto smernica vzťahuje, a k porušeniu práva byť prítomný na konaní pred súdom vo vlastnej veci.
- (28) V tejto smernici sa rešpektujú základné práva a zásady uznané v Charte základných práv Európskej únie a v Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd vrátane zákazu mučenia a neľudského a ponižujúceho zaobchádzania, práva na slobodu a bezpečnosť, rešpektovania súkromného a rodinného života, práva na nedotknuteľnosť osoby, práv dieťaťa, integrácie osôb so zdravotným postihnutím, práva na účinný opravný prostriedok a práva na spravodlivé súdne konanie, prezumpcie neviny a práva na obhajobu.
- (29) Vzhľadom na to, že v tejto smernici sa stanovujú minimálne pravidlá, členské štáty môžu rozšíriť práva stanovené v tejto smernici s cieľom poskytnúť vyššiu úroveň ochrany. Takáto vysoká úroveň ochrany by nemala predstavovať prekážku vzájomnému uznávaniu justičných rozhodnutí, ktoré majú tieto minimálne pravidlá uľahčovať. Úroveň ochrany by nemala byť nikdy nižšia ako úroveň, ktorú poskytujú normy ustanovené v Charte základných práv Európskej únie alebo v Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako ich v judikatúre vykladá Súdny dvor a Európsky súd pre ľudské práva.
- (30) Keďže ciele tejto smernice, a to zavedenie spoločných minimálnych pravidiel týkajúcich sa určitých aspektov práva na prezumpciu neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni jednotlivých členských štátov, ale z dôvodu rozsahu opatrenia ich možno lepšie dosiahnuť na úrovni Únie, môže Únia prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity podľa článku 5 Zmluvy o Európskej únii. V súlade so zásadou proporcionality podľa uvedeného článku táto smernica neprekračuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie týchto cieľov.
- (31) [V súlade s článkom 3 Protokolu č. 21 o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a k Zmluve o fungovaní Európskej únie, tieto členské štáty oznámili svoje želanie podieľať sa na prijatí a uplatňovaní tejto smernice] ALEBO [V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu č. 21 o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a k Zmluve o fungovaní Európskej únie, a bez toho, aby bol

dotknutý článok 4 uvedeného protokolu, sa tieto krajiny nebudú zúčastňovať na prijatí tejto smernice a nebudú ňou viazané ani nebudú podliehať jej uplatňovaniu³⁵.

- (45) V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu (č. 22) o postavení Dánska, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o fungovaní Európskej únie, sa Dánsko nezúčastňuje na prijatí tejto smernice, nie je ňou viazané ani nepodlieha jej uplatňovaniu,

PRIJALI TÚTO SMERNICU:

KAPITOLA 1

Predmet úpravy a rozsah pôsobnosti

Článok 1 *Predmet úpravy*

Touto smernicou sa stanovujú minimálne pravidlá týkajúce sa:

- a) určitých aspektov práva na prezumpciu nevinu v trestnom konaní;
- b) práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní.

Článok 2 *Rozsah pôsobnosti*

Táto smernica sa uplatňuje na fyzické osoby, ktoré sú podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní, a to až do právoplatného skončenia takéhoto konania.

KAPITOLA 2

Právo na prezumpciu nevinu

Článok 3 *Prezumpcia nevinu*

Členské štáty zabezpečia, aby podozrivé alebo obvinené osoby boli považované za nevinné, kým sa zákonným spôsobom nepreukáže ich vina.

Článok 4 *Verejné vyhlásenia o vine pred odsúdením*

Členské štáty zabezpečia, aby pred vynesením právoplatného odsudzujúceho rozsudku neboli podozrivé alebo obvinené osoby vo verejných vyhláseniach a úradných rozhodnutiach orgánov verejnej moci označované za vinné.

Členské štáty zabezpečia, aby boli v prípade porušenia tejto povinnosti prijaté vhodné opatrenia.

³⁵ Konečné znenie tohto odôvodnenia v smernici bude závisieť od stanoviska Spojeného kráľovstva a Írska prijatého v súlade s ustanoveniami protokolu (č. 21).

Článok 5

Dôkazné bremeno a požadovaná úroveň preukázania skutkového stavu dôkazmi

1. Členské štáty zabezpečia, aby dôkazné bremeno pri zisťovaní viny podozrivých alebo obvinených osôb spočívalo na prokuratúre. Tým nie sú dotknuté prípadné ex offo vyšetrovacie právomoci súdu, ktorý vedie konanie.
2. Členské štáty zabezpečia, aby akákoľvek domnienka, ktorou sa dôkazné bremeno prenáša na podozrivú alebo obvinenú osobu, bola dostatočne významná na odôvodnenie výnimky z tejto zásady a aby bola vyvrátiteľná.

Na vyvrátenie takejto domnienky postačuje, aby obhajoba predložila dostatok dôkazov na vyvolanie dôvodných pochybností o vine podozrivej alebo obvinenej osoby.

3. Členské štáty zabezpečia, aby v prípade, že pri posúdení viny podozrivej alebo obvinenej osoby súdom, ktorý vedie konanie, existuje odôvodnená pochybnosť o jej vine, bola táto osoba zbavená viny.

Článok 6

Právo nevypovedať vo vlastný neprospech a nespolupracovať

1. Členské štáty zabezpečia, aby podozrivé alebo obvinené osoby mali v akomkoľvek trestnom konaní právo nevypovedať vo vlastný neprospech a nespolupracovať.
2. Právo uvedené v odseku 1 sa nevzťahuje v trestnom konaní na použitie materiálov v trestnom konaní, ktoré môžu byť získané od podozrivých alebo obvinených osôb zákonnými prostriedkami, ktoré však nezávisia od vôle podozrivých alebo obvinených osôb.
3. Výkon práva nevypovedať vo vlastný neprospech alebo práva nespolupracovať sa nepoužije proti podozrivej alebo obvinenej osobe v neskoršom štádiu konania a nepovažuje sa za potvrdenie skutočností.
4. Akýkoľvek dôkaz získaný v rozpore s týmto článkom je neprípustný, s výnimkou prípadov, keď použitím takéhoto dôkazu nie je dotknutá spravodlivosť konania ako celku.

Článok 7

Právo odoprieť výpoveď

1. Členské štáty zabezpečia, aby podozrivé alebo obvinené osoby mali právo odoprieť výpoveď pri výsluchu políciou alebo inými orgánmi presadzovania práva v súvislosti s trestným činom, zo spáchania ktorého sú podozrivé alebo obvinené.
2. Členské štáty bezodkladne poučia podozrivé alebo obvinené osoby o ich práve odoprieť výpoveď a vysvetlia im obsah tohto práva a dôsledky vyplývajúce zo zrieknutia sa tohto práva alebo jeho uplatnenia.
3. Výkon práva odoprieť výpoveď sa nepoužije proti podozrivej alebo obvinenej osobe v neskoršom štádiu konania a nepovažuje sa za potvrdenie skutočností.
4. Akýkoľvek dôkaz získaný v rozpore s týmto článkom je neprípustný, s výnimkou prípadov, keď použitím takéhoto dôkazu nie je dotknutá spravodlivosť konania ako celku.

KAPITOLA 3

Právo byť prítomný na konaní pred súdom vo vlastnej veci

Článok 8

Právo byť prítomný na konaní pred súdom vo vlastnej veci

1. Členské štáty zabezpečia, aby podozrivé alebo obvinené osoby mali právo byť prítomné na konaní pred súdom vo vlastnej veci.
2. Členské štáty môžu stanoviť možnosť, aby súd, ktorý vedie konanie, mohol rozhodnúť o vine podozrivej alebo obvinenej osoby v jej neprítomnosti pod podmienkou, že podozrivá alebo obvinená osoba:
 - a) bola včas:
 - i) buď osobne predvolaná, a tým informovaná o stanovenom termíne a mieste konania, alebo sa jej inými prostriedkami skutočne doručili úradné informácie o stanovenom termíne a mieste konania takým spôsobom, že bolo jednoznačne preukázané, že táto osoba si bola vedomá plánovaného konania;
 - a
 - ii) informovaná o tom, že možno vydať rozhodnutie, ak sa nezúčastní konania, alebo
 - b) vedomá si plánovaného konania splnomocnila právneho zástupcu, ktorý bol buď vymenovaný dotknutou osobou, alebo ustanovený štátom, aby ju obhajoval v konaní, a tento právny zástupca ju v konaní skutočne obhajoval.
3. Ak podmienky uvedené v odseku 2 neboli splnené, členský štát môže prikročiť k výkonu rozhodnutia zamýšľaného v odseku 2, ak po tom, ako bolo dotknutej osobe doručené takéto rozhodnutie a bola výslovne poučená o práve na obnovu konania alebo odvolanie, na ktorých má právo zúčastniť sa a ktoré umožnia opätovné preskúmanie samotnej veci vrátane nových dôkazov a ktoré môžu viesť k zrušeniu pôvodného rozhodnutia a vydaniu nového, táto osoba:
 - a) výslovne uvedie, že proti rozhodnutiu nepodáva opravný prostriedok,
 - alebo
 - b) nepodá návrh na obnovu konania alebo odvolanie v primeranej lehote.

Článok 9

Právo na obnovu konania

Členské štáty zabezpečia, aby v prípadoch, keď podozrivá alebo obvinená osoba nebola prítomná na konaní pred súdom uvedenom v článku 8 ods. 1 a neboli splnené podmienky stanovené v článku 8 ods. 2 a 3, mala dotknutá osoba právo na nové súdne konanie, na ktorom má právo zúčastniť sa a ktoré umožní opätovné preskúmanie samotnej veci vrátane nových dôkazov a ktoré môže viesť k zrušeniu pôvodného rozhodnutia a vydaniu nového.

KAPITOLA 4

Všeobecné a záverečné ustanovenia

Článok 10

Opravné prostriedky

1. Členské štáty zabezpečia, aby podozrivé a obvinené osoby mali účinné opravné prostriedky v prípadoch porušenia práv vyplývajúcich z tejto smernice.
2. Účinkom takéhoto opravného prostriedku musí byť v čo najväčšej možnej miere obnovenie takého postavenia podozrivej alebo obvinenej osoby, aké by mala, keby nebolo došlo k porušeniu.

Článok 11

Zhromažďovanie údajov

Členské štáty zašlú Komisii do [...] a potom každé tri roky údaje o uplatňovaní práv stanovených v tejto smernici.

Článok 12

Doložka zákazu zníženia úrovne ochrany

Žiadne ustanovenie tejto smernice sa nesmie vykladať ako obmedzovanie alebo odchýlka od akýchkoľvek práv a procesných záruk, ktoré sú zaručené podľa Charty základných práv Európskej únie, Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd alebo iných relevantných ustanovení medzinárodného práva alebo práva ktoréhokoľvek z členských štátov, ktorý poskytuje vyššiu úroveň ochrany.

Článok 13

Transpozícia

1. Členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou najneskôr do [18 mesiacov od jej uverejnenia]. Komisii bezodkladne oznámia znenie týchto ustanovení.
Členské štáty uvedú priamo v prijatých ustanoveniach alebo pri ich úradnom uverejnení odkaz na túto smernicu. Podrobnosti o odkaze upravujú členské štáty.
2. Členské štáty oznámia Komisii znenie hlavných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré prijímajú v oblasti pôsobnosti tejto smernice.

Článok 14

Nadobudnutie účinnosti

Táto smernica nadobúda účinnosť dvadsiatym dňom po jej uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Článok 15

Adresáti

Táto smernica je určená členským štátom v súlade so zmluvami.

V Bruseli

*Za Európsky parlament
predseda*

*Za Radu
predseda*